

Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden

Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden

Ik zweer / beloof dat ik mijn beroep als verpleegkundige/verzorgende* op een verantwoorde en betrouwbare wijze zal uitoefenen.

Dat betekent

- dat ik zorgvragers goed zal verzorgen, hun lijden zal verlichten en hen zal helpen de best mogelijke kwaliteit van leven te realiseren
- dat ik de belangen van de zorgvragers centraal stel en bij de zorgverlening zoveel mogelijk rekening houd met hun opvattingen
- dat ik de zorgvragers geen schade zal toebrengen
- dat ik geheim houd wat mij in vertrouwen is verteld of wat mij ter kennis is gekomen en waarvan ik kan begrijpen dat het vertrouwelijk van aard is
- dat ik mijn eigen kennis en vaardigheden en die van collega's zal bevorderen
- dat ik de grenzen van mijn deskundigheid en verantwoordelijkheid erken
- dat ik mij inzet voor een goede samenwerking met andere zorgverleners
- dat ik mij, binnen het kader van mijn beroepsuitoefening, inzet voor de bevordering van de volksgezondheid en het welzijn van de samenleving
- dat ik het beroep van verpleegkundige/verzorgende* hoog houd
- dat ik de beroepscode van verpleegkundigen en verzorgenden als leidraad voor mijn handelen zal gebruiken

Dat beloof ik

of

Zo waarlijk helpe mij God** almachtig

* Afhankelijk van wat van toepassing is

** De term 'God' mag je desgewenst vervangen door de naam die bij jouw religie hoort

Toelichting bij de Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden

1. Korte geschiedenis

1.1 *De Belofte van Nightingale*

De oudste belofte voor verpleegkundigen is de 'Nightingale Pledge' of 'De Belofte van Nightingale'. Deze belofte ontleent weliswaar zijn naam aan de grondlegster van het verpleegkundig beroep, Florence Nightingale, maar is niet door haar opgesteld. Het is zelfs onduidelijk of zij wist van deze belofte.

De 'Belofte van Nightingale' is in 1893 opgesteld door een comité van een opleiding voor verpleegkundigen in de Verenigde Staten. De belofte bevat de punten waaraan een goede verpleegster zich, volgens de opvattingen van die tijd, zou moeten houden en luidt als volgt:

De Belofte van Nightingale

'Ik beloof plechtig voor God en in tegenwoordigheid van deze vergadering dat ik rein zal leven en mijn beroep getrouw zal uitoefenen.

Ik zal mij onthouden van alles wat verkeerd en schadelijk is en zal nooit bewust schadelijke geneesmiddelen nemen of toedienen.

Ik zal alles doen wat in mijn vermogen ligt om mijn beroep hoog te houden en te verheffen en ik zal alle persoonlijke en familie-aangelegenheden die mij in de uitoefening van mijn beroep bekend worden, geheim houden.

Ik zal getrouwelijk trachten de arts in zijn beroep bij te staan en mijzelf geheel te wijden aan hen die aan mijn zorgen zijn toevertrouwd.¹

Jarenlang hebben verpleegkundigen in de Verenigde Staten, maar ook in andere landen bij de afronding van hun opleiding deze belofte uitgesproken. Het dient als een markering van de toetreding tot het beroep.

In de loop van de tijd verwatert op veel plekken het afleggen van de belofte. Op sommige opleidingen in de Verenigde Staten en elders gebeurt het nog wel en op andere niet (meer). Voor een deel komt dat omdat de Belofte van Nightingale ouderwets oogt met een verwijzing naar het leiden van een rein leven en een volledige onderschikking van de verpleegkundige aan de arts.

¹ Arend, A. van der, Gastmans, C. (2002) *Ethisch zorg verlenen. Handboek voor de verpleegkundige beroepen*. Baarn: HBuitgevers, p. 18 (vierde herziene druk).

Op dit moment is er onder meer in de Verenigde Staten weer wat meer aandacht voor het uitspreken van een belofte door verpleegkundigen en zijn er pogingen ondernomen om de 'Belofte van Nightingale' te actualiseren.

1.2 ***De belofte van verpleegkundigen in Nederland***

Voor Nederland geldt dat één element uit de Belofte van Nightingale al in het begin van de twintigste eeuw in de wet opgenomen is. In de Opleidingsregeling (1923) behorend bij de Wet tot bescherming van het diploma voor ziekenverpleging (1921) staat voor zowel diploma A als B de volgende eis:

'Vóór de uitreiking van het diploma wordt door de(n) geëxamineerde een verklaring ondertekend, waarbij hij (zij) belooft geheim te zullen houden, al wat hem (haar) in zijn (haar) betrekking als verpleger of verpleegster als geheim is toevertrouwd of te zijner (harer) kennis is gekomen.'

De eis van ondertekening van een verklaring verandert in 1929 in het afleggen van een belofte tot geheimhouding van wat de verpleegkundige in zijn/haar betrekking als verpleegkundige als geheim is toevertrouwd of ter kennis is gekomen. Het afleggen van de belofte vervalt met de inwerkingtreding van de Wet BIG (1997). Artikel 88 van deze wet zegt:

'Een ieder is verplicht geheimhouding in acht te nemen ten opzichte van al datgene wat hem bij het uitoefenen van zijn beroep op het gebied van de individuele gezondheidszorg als geheim is toevertrouwd, of wat daarbij als geheim te zijner kennis is gekomen of wat daarbij te zijner kennis is gekomen en waarvan hij het vertrouwelijke karakter moest begrijpen.'

Met het opnemen van de plicht tot geheimhouding in de Wet BIG (artikel 88) is het afleggen van de eed niet meer nodig: verpleegkundigen en verzorgenden moeten zich aan de wet houden. Ook voor Nederland geldt daarom dat op sommige opleidingen de verpleegkundigen en verzorgenden bij hun afstuderen wel nog een 'eed' of belofte afleggen en op andere opleidingen niet.

2. Een nieuwe Eed

Het is vanzelfsprekend belangrijk dat verpleegkundigen en verzorgenden vertrouwelijke informatie van en over de zorgvrager geheim houden.

Het werk van verpleegkundigen en verzorgenden omvat echter meer aspecten die van belang zijn dan alleen de geheimhouding van informatie van en over de zorgvrager. De oorspronkelijke 'Belofte van Nightingale' laat dat al zien. Met de nadruk op de geheimhouding van vertrouwelijke informatie van en over de zorgvrager blijven al die andere elementen van een goede zorgverlening door verpleegkundigen en verzorgenden buiten beeld.

Vandaar dat V&VN een eigentijdse Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden heeft opgesteld die onder meer aansluit bij de Nationale Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden. Met het uitspreken van de 'Eed van verpleegkundigen en verzorgenden' maken verpleegkundigen en verzorgenden aan zichzelf, aan elkaar en aan de samenleving in een aantal centrale bepalingen duidelijk waar zij voor staan in de uitoefening van hun beroep.

2.1 *De aard van de Eed*

De Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden is geen juridisch document. Het uitspreken van de Eed is ook niet wettelijk verplicht (voor bijvoorbeeld inschrijving in het BIG-register). Met het uitspreken van de Eed markeren verpleegkundigen en verzorgenden hun toetreding tot de beroepsgroep en spreken zij uit waar zij voor staan. De Eed geeft uitdrukking aan waarden en normen van de beroepsgroep van verpleegkundigen en verzorgenden.

De Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden staat niet op zichzelf. In hun beroepsuitoefening hebben verpleegkundigen en verzorgenden te maken met allerlei normen die sturend zijn voor hun handelen, zoals protocollen en richtlijnen voor de uitvoering van allerlei handelingen op een (technisch) goede en verantwoorde manier. Verder zijn er wettelijke regelingen die het handelen van verpleegkundigen en verzorgenden inkaderen, zoals de Wet BIG en de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO). Eén van de elementen in beide wetten is vanzelfsprekend de belofte dat je als verpleegkundige of verzorgende informatie over en van de zorgvrager geheim houdt. In de WGBO staan verder met name de rechten en plichten van de zorgverlener tegenover de patiënt, zoals de plicht om de zorgvrager van relevante informatie te voorzien, de plicht om de zorgvrager om toestemming te vragen voordat de zorgverlener tot behandeling overgaat en het recht van de zorgvrager om een behandeling te weigeren.

Voor een goede en verantwoorde beroepsuitoefening van verpleegkundigen en verzorgenden zijn ook de waarden en normen van de beroepsgroep van belang. Deze zijn te vinden in de Nationale Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden.

De bepalingen uit de Wet BIG en de WGBO over de geheimhouding en de rechten en plichten van de zorgverlener tegenover de zorgvrager zijn ook terug te vinden in de Nationale Beroepscode, omdat deze bepalingen belangrijke waarden en normen vertegenwoordigen.

Al deze informatie vormt de basis voor de Eed van Verpleegkundigen en Verzorgenden. De Belofte geeft in een aantal kernuitspraken weer wat volgens verpleegkundigen en verzorgenden essentieel is voor een goede beroepsuitoefening en waaraan zij zich daarom in hun beroepsuitoefening willen houden.